

4 Αυγούστου, 1989

[ΚΟΥΡΡΗΣ, Δ/στίς]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΛΤΔ,

Αιτητές,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ,

Καθ'ου η Αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 445/86)

5 Προσφορές — Συμμόρφωση με όρους — Πρέπει να υφίσταται κατά την υποβολή των προσφορών — Εκ των υστέρων διόρθωση δεν είναι δυνατή — Άλλως, αν η μη συμμόρφωση αφορούσε μη ουσιώδη όρο — Κριτήριο της διακρίσεως μεταξύ ουσιωδών και μη όρων — Κατά πόσο η παρατυπία επηρεάζει την ουσία της προσφοράς ή όχι.

10 Συνταγματικό Δίκαιο — Αρχή της ισότητας — Σύνταγμα, Άρθρο 28 — Επιβάλλει τον αποκλεισμό προσφοράς εάν δεν πληροί ουσιώδη όρο των προσφορών.

15 Γενικές Αρχές του Διοικητικού Δικαίου — Χρηστή διοίκηση — Επιβάλλει τον αποκλεισμό προσφοράς, εάν δεν πληροί ουσιώδη όρο των προσφορών.

20 Η παρούσα Αίτηση Ακυρώσεως στρέφεται κατά της κατακυρώσεως της προσφοράς, για την ανέγερση του νοσοκομείου Πάφου, στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο.

20 Σύμφωνα με τους όρους των προσφορών οι προσφοροδότες είχαν υποχρέωση να επισκεφθούν τον χώρο, που θα ανεγείρετο το έργο, να υπολογίσουν και εκτιμήσουν την φύση του εδάφους, να προβούν σε γεωλογική και εδαφολογική εκτίμηση και να δώσουν τιμή μονάδος για

επισκαφή σε βράχο, άμμο ή οποιοδήποτε άλλο υλικό.

Η Αιτούσα εισηγήθη ότι δεν υπήρξε συμμόρφωση με τον πιο πάνω και άλλους όρους.

5

Καθόσον αφορά τον πιο πάνω όρο εβάσισε την άποψή της σε επιστολή του ενδιαφερομένου προσώπου, που είχε συνοδεύσει την προσφορά του σύμφωνα με την οποία το ενδιαφερόμενο πρόσωπο επιβεβαίωσε "that our tender is based.... and the Geological and Soils report, which we inspected at...".

10

Κατά την άποψη της Αιτούσας τούτο εσήμαινε, ότι ο κίνδυνος εκ της μορφολογίας του εδάφους μετετίθετο από τον προσφοροδότη στον εργοδότη.

15

Το Ανώτατο Δικαστήριο δεν εδέχθη, ότι η επιστολή είχε το εν λόγω αποτέλεσμα, αλλ' έκρινε, ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, ως είχε υποβάλει την προσφορά, ανελάμβανε τον κίνδυνο εκ της μορφολογίας του εδάφους, σύμφωνα με τον πιο πάνω όρο των προσφορών. Καθόσον αφορά τους άλλους όρους, σχετικά με τους οποίους η Αιτούσα είχε υποβάλει εισήγηση ότι δεν υπήρξε συμμόρφωση, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν ήσαν ουσιώδεις. Ενόψει των ευρημάτων αυτών και των νομικών αρχών, που προκύπτουν από τα πιο πάνω εκδοτικά σημειώματα το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την Αίτηση Ακυρώσεως.

20

25

Η Αίτηση Ακυρώσεως απορρίπτεται. Ουδεμία διαταγή για έξοδα.

Αναφερόμενες υποθέσεις:

30

Medcon Construction and Others v. Republic (1968) 3 C.L.R. 535,

Zacharopoulos Digest 1953-1960 vol. 1 A-K, p. 489,

35

Kounnas and Sons v. Republic (1972) 3 C.L.R. 542,

J.N. Christofides Ltd. v. Republic (1985) 3 C.L.R. 546,

Nicola v. Republic (1987) 3 C.L.R. 586.

40

Προσφυγή.

5 Προσφυγή εναντίον της απόφασης του Συμβουλίου Προσφορών να κατακυρώσει στο ενδιαφερόμενο μέρος, αντί στους αιτητές την προσφορά για την ανέγερση νέου Νοσοκομείου Πάφου.

Μ. Τσαγγαρίδης για Τ. Παπαδόπουλο, για τους Αιτητές.

10 *Α. Παπασάββας, Ανώτερος Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τον Καθ' ου η αίτηση.*

Α. Παναγιώτου, για το Ενδιαφερόμενο μέρος.

15 ΚΟΥΡΡΗΣ, Δ.: Ανάγνωσε την ακόλουθη απόφαση: Οι αιτητές με την παρούσα προσφυγή τους προσβάλλουν την εγκυρότητα της απόφασης των καθ'ων η αίτηση με την οποία κατακυρώθηκε στο ενδιαφερόμενο μέρος, "FYSKO CONTRACTING LTD", αντί στους αιτητές η προσφορά για την ανέγερση του νέου
20 Νοσοκομείου Πάφου.

25 Στις 28/12/1985, ο διευθυντής του Τμήματος Δημοσίων Έργων ζήτησε προσφορές για την ανέγερση του νέου Νοσοκομείου Πάφου από οκτώ οίκους που είχαν προεπιλεγεί για τον σκοπό αυτό.

30 Αφού ανοίχθηκαν οι προσφορές, ετοιμάστηκαν καταστάσεις, που τοποθετήθηκαν στον πίνακα προσφορών, του Γενικού Λογιστηρίου. Η προσφορά του ενδιαφερόμενου μέρους φερόταν να διαλαμβάνει το χαμηλότερο ποσό, ύψους ΛΚ8,196,448.52σ.

35 Ο διευθυντής του Τμήματος Δημοσίων Έργων έκαμε εισηγήσεις που τέθηκαν υπόψη του Κεντρικού Συμβουλίου Προσφορών κατά τη συνεδρία του, της 21/3/1986 και αποφασίστηκε να παραπεμφθεί το θέμα, στη Συμβουλευτική Επιτροπή Προσφορών για τελική απόφαση.

40 Η έκθεση του προέδρου του Κεντρικού Συμβουλίου Προσφορών με ημερομηνία 26/3/1986 τέθηκε υπόψη της Υπουργικής Επιτροπής Προσφορών κατά τη συνεδρία της 24/4/1986 και αποφασίστηκε να ζητηθεί νομική συμβουλή. Με επιστολή του ημερομηνίας 26/4/1986 ο Υπουργός Οικονομικών

ζήτησε γνωμάτευση από το Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

Ο Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας με επιστολή του ημερομηνίας 9/5/1985 (επισυναπτόμενο Θ στην Ένσταση) απάντησε στην επιστολή του Υπουργού Οικονομικών και η απάντηση τέθηκε υπόψη της Υπουργικής Επιτροπής Προσφορών στη συνεδρία της στις 17/5/1986 που αποφάσισε τα αναγραφόμενα στο επισυναπτόμενο Ι της Ένστασης.

Ως αποτέλεσμα της νομικής συμβουλής του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα ο Υπουργός Οικονομικών έστειλε επιστολή στην εταιρεία "ΦΥΣΚΟ" με ημερομηνία 19/5/1986 και η εταιρεία "ΦΥΣΚΟ" απάντησε με επιστολή της ημερομηνίας 29/5/1986 (επισυναπτόμενα Κ και Λ αντίστοιχα στην ένσταση).

Ο πρόεδρος του Κεντρικού Συμβουλίου Προσφορών με επιστολή του ημερομηνίας 31/5/1986 πληροφόρησε το διευθυντή του Τμήματος Δημοσίων Έργων ότι η Υπουργική Επιτροπή Προσφορών κατακύρωσε την προσφορά στους "ΦΥΣΚΟ ΚΟΝΤΡΑΚΤΙΚ ΛΤΔ".

Οι αιτητές ισχυρίζονται πως η απόφαση των καθ'ων η αίτηση είναι νομικά επιλήψιμη για τους εξής κυρίως λόγους:

1. Η προσβαλλόμενη απόφαση έχει ληφθεί καθ' υπέρβαση και κατάχρηση εξουσίας.
2. Οι καθ'ων η αίτηση επέδειξαν προνομιακή μεταχείριση στον προσφοροδότη προς τον οποίο κατακύρωσαν την προσφορά και μεταχειρίστηκαν δυσμενώς όλους τους άλλους προσφοροδότες και ειδικότερα τους αιτητές -προς τους οποίους και θα κατακυρωνόταν η προσφορά, αφού ήταν η χαμηλότερη απ'όλες τις έγκυρες προσφορές, - κατά παράβαση του άρθρου 28 του Συντάγματος.
3. Οι καθ'ων η αίτηση παραγνώρισαν όλες τις καθιερωμένες αρχές του διοικητικού δικαίου που προσδιορίζουν τη χρηστή διοίκηση.

Οι αιτητές ισχυρίζονται ότι η προσφορά που υποβλήθηκε από το ενδιαφερόμενο μέρος ήταν άκυρη και δεν μπορούσε να

ληφθεί υπόψη από μέρος των καθ'ων η αίτηση αφού αυτή περιείχε ουσιώδεις επιφυλάξεις ή/και όρους που βρίσκονταν σε πλήρη αντίθεση με ουσιώδεις όρους κάτω από τους οποίους είχαν προκηρυχθεί οι προσφορές και επίσης ήτο ατελής ή ελλιπούς.

Σύμφωνα με ουσιώδη όρο των προσφορών το ενδιαφερόμενο μέρος όπως και όλοι οι διαγωνιζόμενοι, ισχυρίζονται οι αιτητές, είχε υποχρέωση να επισκεφθεί το χώρο που θα ανεγείρετο το έργο, να υπολογίσει και εκτιμήσει τη φύση του εδάφους, να προβεί σε γεωλογική και εδαφολογική εκτίμηση και να δώσει την τιμή μονάδας για εσκαφή σε βράχο, άμμο ή οποιοδήποτε άλλο υλικό.

Ο σχετικός όρος των οδηγιών και όρων προς τους προσφοροδότες (Instructions and Conditions to Tenderers) διαλαμβάνει:-

“The contractor shall visit the site and ascertain the nature and the material to be excavated. In this respect the rates for excavation are to include for excavating in rock, sand or whatever material is encountered and for use of compressed air plat, wedges or other mechanical plant or appliances required”.

Οι αιτητές ισχυρίζονται ότι σε πλήρη αντίθεση με τον πιο ουσιώδη όρο των προσφορών το ενδιαφερόμενο μέρος εβάζισε την προσφορά του, όπως ρητά αναφέρεται σε αυτή στη γεωλογική και εδαφολογική έρευνα των Συμβούλων/Μελετητών. Η σημασία αυτού του όρου, λένουν, ήταν τεράστια γιατί περιορίζει την οποιαδήποτε πραγματική γεωλογική και εδαφολογική κατάσταση του χώρου σε αυτή που εκτιμάται ή αποδίδεται στην Έκθεση, ενώ η πραγματική γεωλογική και εδαφολογική κατάσταση ήταν κίνδυνος του εργολάβου (κάθε προσφοροδότη) με βάση τους όρους και οδηγίες των προσφορών.

Με βάση τα όσα προαναφέρονται, οι αιτητές ισχυρίζονται ότι είναι ολοφάνερο πως με την υποβληθείσα προσφορά του το ενδιαφερόμενο μέρος δεν δεσμεύετο με οποιοσδήποτε συγκεκριμένες τιμές μονάδος για εσκαφή, αλλ' αντίθετα με την προσφορά του θα είχε δικαίωμα να απαιτήσει πρόσθετα ποσά για εσκαφές, που θα είχαν ανυπολόγιστου ύψους οικονομικές επιπτώσεις που θα διαφοροποιούσαν την προσφεροθείσα τιμή για εκτέλεση του έργου.

Ειδικότερα, ισχυρίζονται οι αιτητές, το γεγονός ότι ο προσφοροδότης εβάσισε την προσφορά του πάνω σε συγκεκριμένη έκθεση γεωλογίας και εδαφών θα εσήμαινε ότι αν στην εκτέλεση του έργου προέκυπταν στοιχεία είτε διάφορα είτε μη καλυπτόμενα από την έκθεση αυτή, τότε οι συνέπειες από απαιτήσεις του εργολάβου θα ήταν ανυπολόγιστες και οι επιπτώσεις γενικά πάνω στο συμβόλαιο και την εφαρμογή του θα ήταν αδύνατο εκ των προτέρων να προσδιοριστούν. Τούτο αναμφισβήτητα, θα σήμαινε αύξηση της τιμής της προσφοράς του ενδιαφερόμενου μέρους, αύξηση που ήταν εκ των πραγμάτων αδύνατο να καθοριστεί και που πιθανό η τελική τιμή της προσφοράς του ενδιαφερόμενου μέρους να υπερέβαινε την τιμή της προσφοράς των αιτητών. Οι αιτητές, περαιτέρω ισχυρίζονται, ότι η προσφορά του ενδιαφερόμενου μέρους ήταν και για άλλους λόγους ανεπαρκής και ελλειπής, γιατί δεν ακολουθούσε τις οδηγίες των προσφορών ως προς τη συμπλήρωση των στοιχείων των επί μέρους εργασιών, ειδικότερα σε ότι αφορά τους όρους των προσφορών για το βιολογικό σταθμό και τα εξαρτήματα θυρών και παραθύρων.

Οι καθ'ων η αίτηση ισχυρίζονται ότι οι νομικοί και πραγματικοί ισχυρισμοί των αιτητών είναι αβάσιμοι και ότι άσκησαν ορθά και δίκαια τη διαζευκτική τους εξουσία αφού έλαβαν υπόψη όλα τα σχετικά γεγονότα και περιστατικά της υπόθεσης.

Για να εξετάσω τους ισχυρισμούς των αιτητών πρέπει να παραθέσω τα γεγονότα, τα οποία σε συντομία είναι τα εξής. Σύμφωνα με τον όρο των προσφορών όλοι οι προσφοροδότες είχαν υποχρέωση να επισκεφθούν το χώρο που θα ανεγείρετο το έργο, να υπολογίσουν και εκτιμήσουν τη φύση του εδάφους, να προβούν σε γεωλογική και εδαφολογική εκτίμηση και να δώσουν τιμή μονάδας για εκσκαφή σε βράχο, άμμο ή οποιοδήποτε άλλο υλικό. Ο σχετικός όρος των Οδηγιών και Όρων προς Προσφοροδότες (Instructions and Conditions to Tenderers) διαλαμβάνει:

“The contractor shall visit the site and ascertain the nature of the material to be excavated. In this respect the rates for excavation are to include for excavating in rock, sand or whatever material is encountered and for use of compressed air - plant, wedges or other remaining plant and appliances required”.

Το ενδιαφερόμενο μέρος εβάσισε την προσφορά του στη γεωλογική και εδαφολογική έρευνα των Συμβούλων/Μελετητών. Το ενδιαφερόμενο μέρος υπόβαλε μαζί με την προσφορά συνοδευτική επιστολή, Τεκμήριο 1, την οποία παραθέτω:

5

“Tender for the New Paphos General Hospital

We thank you for inviting us to tender for the project under reference and have pleasure in enclosed our tender in the form prescribed.

10

We also enclose Tender Guarantee No. 11/71496, expiring on 24th, April, 1986 from Messrs, Hellenic Bank Ltd., in the amount of C.P. £100,000.00.

15

We confirm that our tender is based on the contract documents, the memoranda 1-8 and the Geological and Soils Report, which we inspected at the office of the Consulting Architect.

We would assure you that if we are entrusted with the construction of this project we shall devote our best efforts to satisfying the client and the architect in every respect.

20

Yours faithfully,

FYSKO CONTRACTING LIMITED”

25

Κατά την εξέταση των προσφορών, ζητήθηκε γνωμάτευση από το Βοηθό Γενικό Εισαγγελέα σχετικά με την προσφορά του ενδιαφερομένου μέρους (βλέπε Παράρτημα Θ της ένστασης) με αποτέλεσμα να ζητηθεί διευκρίνιση από το ενδιαφερόμενο μέρος. Το ενδιαφερόμενο μέρος απάντησε με επιστολή με ημερομηνία 29/5/1986 που έχει ως ακολούθως:-

30

“Προσφορά για την Ανέγερση του Νέου Νοσοκομείου Πάφου

35

Είμαστε κάτοχοι της επιστολής σας με ημερομηνία 19 Μαΐου, 1986 και Αριθμό Υ.Ο.639/85 η οποία αναφέρεται στο περιεχόμενο της επιστολής που συνοδεύει την προσφορά μας με ημερομηνία 24 Ιανουαρίου, 1986, και σημειώνουμε τα ακόλουθα:

40

Η συνοδευτική επιστολή μας με ημερομηνία 24 Ιανουαρίου, 1986, είναι καθαρά ενημερωτική και όπως ήδη σας έχει αναφερθεί με την επιστολή των δικηγόρων μας 4/4/1986 η προ-

σφορά μας δεν περιέχει οποιεσδήποτε επικυλάξεις ή/και όρους.

Με την επιστολή μας αυτή διευκρινίζουμε ότι έχουμε αντιληφθεί πλήρως τους όρους των προσφορών και συγκεκριμένα να αναλάβουμε επί ιδίω κινδύνω την εκσκαφή για την προσφερθείσα από εμάς τιμή άσχετα με την κατάσταση που παρουσιάζει η γεωλογική έκθεση. Ελπίζουμε, ότι με τη διασαφήνιση αυτή θα τύχουμε της άμεσης απάντησής σας για την κατακύρωση του έργου στην εταιρεία μας.

Με τιμή,

FYSKO CONTRACTING LTD”

Το ερώτημα που τίθεται, υπό το φως των πιο πάνω γεγονότων, είναι κατά πόσο με την υποβληθείσα προσφορά του το ενδιαφερόμενο μέρος δεν δεσμεύετο με οποιεσδήποτε συγκεκριμένες τιμές μονάδας για εκσκαφή αλλά αντίθετα με την προσφορά του θα είχε δικαίωμα να απαιτήσει πρόσθετα ποσά για εκσκαφές κατά παράβαση ουσιώδους όρου της προσφοράς με ανυπολόγιστου ύψους οικονομικές επιπτώσεις που θα διαφοροποιούσαν την προσφερθείσα τιμή για εκτέλεση του έργου.

Οι αργές που διέπουν την εγκυρότητα των προσφορών τέθηκαν στην υπόθεση *Medcon Construction and Others v. The Republic* (1968) 3 C.L.R. 535. Ο Δικαστής Τριανταφυλλίδης, όπως ήταν τότε, στη σελίδα 544 είπε τα ακόλουθα:-

“It was not possible, or permissible to treat the interested party as a tenderer at all, because, though the initial non-compliance by the interested party with term 11 of the invitation for tenders could have been waived - as it was done - it was expressly provided by term 13 that any tender which would not be accompanied by a certificate of fitness, of the material offered, given by the district Engineer of the Public Works Department, would not be taken into account; and it is common ground that the tender of the interested party was not accompanied by a certificate of fitness. Thus the interested party was treated as having submitted a valid tender, when by express provision in the invitation of tenders this could not be done; and it was not possible to put things right, ex post facto, by deciding that the contract would be awarded to the

Interested Party provided that the quarry and crushing plant of the interested party would be inspected and found to be fit for the purpose (see exhibit 7(a) - see, also, Decisions of the Greek Council of State 531(49) vol. B, p. 13 and 1403(60) in *Zacharopoulos Digest* 1953-1960 vol. 1 A-K, p. 489. Moreover, tenderers were entitled to equality of treatment, and to exempt the interested party from compliance with the express requirement, of term 13 of the invitation for tenders, and from the sanction for such non-compliance, was, not only contrary to good and proper administration and in abuse and excess of powers, but also contrary to the requirement for equality of treatment laid down by Article 28.1 of the Constitution”.

Από αυτή την υπόθεση συνάγεται ότι για να είναι μια προσφορά έγκυρη όλοι οι όροι πρέπει να συντρέχουν τη στιγμή της υποβολής της προσφοράς και δεν είναι δυνατό να επανορθωθούν εκ των υστέρων. Περαιτέρω, όλοι οι όροι πρέπει να υπάρχουν τη στιγμή της υποβολής της προσφοράς, η δε μη συμμόρφωση δεν αποτελεί απλώς παράβαση της αρχής της χρηστής διοίκησης και υπέρβαση και κατάχρηση εξουσίας αλλά, και πρόδηλη παράβαση της αρχής της ισότητας κατά παράβαση του Άρθρου 28 του Συντάγματος.

Επίσης στην υπόθεση *Kounnas and Sons v. The Republic* (1972) 3 C.L.R. 542, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου Τριανταφυλλίδης στη σελίδα 546 είπε:-

“If the consideration of tenders takes place in a manner contrary to the principles of free competition or in an irregular manner affecting its outcome then the relevant administrative decision has to be annulled (see, inter alia, the Conclusions from the Case Law of the Council of State in Greece - ‘Πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας’ - 1919-1959 case 1965/47 at p. 430 and cases 2028/47 at p. 431)”.

Εφαρμόζοντας τις πιο πάνω αρχές στα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης είμαι της γνώμης ότι το ενδιαφερόμενο μέρος ανέλαβε, επί ιδίω κινδύνω την εκσκαφή βασιζόμενο στην έκθεση των Συμβούλων/Μελετητών με την προσφεροθείσα από αυτούς τιμή, άσχετα με την κατάσταση που παρουσιάζει η γεω-

λογική έκθεση. Το ενδιαφερόμενο μέρος δεσμεύετο με την υποβληθείσα προσφορά ανεξάρτητα από την κατάσταση που θα παρουσίαζε η εκσκαφή. Εμφαίνεται από τη συνοδευτική επιστολή που υποβλήθηκε μαζί με την προσφορά ότι ήταν δεσμευμένοι με την τιμή της προσφοράς ανεξάρτητα από την κατάσταση που θα παρουσίαζε το έδαφος κατά την εκσκαφή και δεν μπορούσαν να απαιτήσουν επιπρόσθετα χρηματικά ποσά εάν στην έκθεση του έργου προέκυπταν στοιχεία διάφορα και όχι καλυπτόμενα από την έκθεση των Συμβούλων/Μελετητών. 5

Με κανένα τρόπο δεν θα συνεπάγεται αύξηση της τιμής της προσφοράς του ενδιαφερομένου μέρους, ούτε και θα είχε ως αποτέλεσμα η τελική τιμή της προσφοράς του ενδιαφερομένου μέρους να υπερβαίνει την τιμή προσφοράς των αιτητών, όπως ισχυρίστηκαν οι αιτητές. 10

Ένα άλλο σημείο που εγείρεται από τα πιο πάνω γεγονότα είναι κατά πόσο με την επιστολή του ενδιαφερομένου μέρους με ημερομηνία 29 Μαΐου, 1986, υπήρξε τροποποίηση ή απλή διευκρίνιση της προσφοράς και της συνοδευτικής επιστολής που υποβλήθηκε με την προσφορά. Δηλαδή κατά πόσο υπήρξε εκ των υστέρων οποιαδήποτε προσθήκη στα συμβατικά έγγραφα πέραν από τις αρχικές πρόνοιές τους, ώστε να λειτουργή ως επιφυλάξη/παρέκκλιση από τις προδιαγραφές ή όρος ασυμβίβαστος με αυτές. 20

Αφού εξέτασα προσεκτικά τη συνοδευτική επιστολή καθώς και όλο το φάκελο που είχαν ενώπιόν τους οι καθ'ων η αίτηση, είμαι της γνώμης ότι δεν υπήρξε καμιά τροποποίηση της προσφοράς αλλά απλώς διευκρίνισή της. Και κατέληξα στο συμπέρασμα ότι η προσφορά δεν είναι αντίθετη με ουσιώδεις όρους των προδιαγραφών ούτε και περιέχουν επιφυλάξεις ή παρεκκλίσεις από τους όρους αυτούς, ούτε και επιβάλλουν πρόσθετες δεσμεύσεις τέτοιας φύσεως που να καθιστούν το ποσό αβέβαιο της προσφοράς. 30

Επί του σημείου αυτού ήθελα να κάμω μια παρατήρηση σχετικά με το συμπέρασμα του κ. Μπαλταγιάν, Βοηθού Γενικού Λογιστή, που περιέχεται στην επιστολή του με ημερομηνία 26 Μαρτίου, 1986, και που απειθύνεται στο Υπουργείο Οικονομικών. Επί αυτού του αποσπάσματος βασίστηκαν και οι αιτητές στην επιχειρηματολογία τους ενώπιον του Δικαστηρίου, ότι το 40

ενδιαφερόμενο μέρος δεν δεσμεύετο με συγκεκριμένες τιμές μονάδας για την εκσκαφή. Το απόσπασμα έχει ως εξής:-

5 “Από αυτό συμπεραίνεται ότι οι κ.κ. ΦΥΣΚΟ Κοντρόπιγκ Λτδ, δεν δεσμεύονται με συγκεκριμένες τιμές μονάδας για εκσκαφή και εάν οι εκσκαφές δεν είναι όπως παρουσιάζονται στην εδαφολογική έρευνα των Συμβούλων/Μελετητών τότε θα απαιτούσαν επιπρόσθετα ποσά”.

10 Με όλο το σέβας δεν συμφωνώ με αυτό το απόσπασμα για τους λόγους που ανέφερα πιο πάνω, ο κ. Μπαλταγιάν δεν είναι νομικός και δεν μπορούσε να δώσει νομική γνώμάτευση.

15 Θα εξετάσω τώρα κατά πόσον η παράλειψη του ενδιαφερομένου προσώπου να συμπληρώσει την ανάλυση της προσφοράς για το βιολογικό σταθμό και η μη συμπλήρωση των καταλόγων για συμπλήρωση του βιολογικού σταθμού καθώς και η παράλειψη του ενδιαφερομένου προσώπου να καθορίσει ορισμένη εμπορική ονομασία ορισμένων εξαρτημάτων θυρών και παραθύρων.

20 Το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο η παράλειψη αυτή είναι ουσιώδης ή όχι. Το θέμα αυτό εξετάστηκε στην υπόθεση *J.N. Christofides Ltd. v. The Republic* (1985) 3 C.L.R. 546, όπου ο Δικαστής Πικίης στις σελίδες 549-550 είπε τα ακόλουθα:-

30 “The distinction between, the observance of ‘substantial prerequisites’ and ‘non substantial formalities’ in the consideration of tenders, is examined by L. Loizou, J., in a recent decision, that is, *Papadopoulos v. The Republic*. Relying on the exposition of the Law on the subject, in Kyriacopoulos on Greek Administrative Law, 4th ed., Vol. B, the learned Judge concludes, it is competent for the Tender Board, or other authority, to consider a tender, notwithstanding
35 non compliance with terms of the tender, provided such conditions are of an inessential nature. Consequently, lack of a circulation permit for the machine tendered, was held not to invalidate the tender. In the relevant chapter quoted in the
40 aforesaid judgment, Kyriacopoulos explains it is not an easy task to distinguish between substantial and insubstantial formalities. As a general rule, observance of a formality

required by law or administrative practice, is regarded as an essential prerequisite. The learned author discerns the following test, from Decisions of the Greek Council of State, to determine whether a term is an essential or inessential condition. It is this: if compliance with a formality is a factor influential for the content of the decision, it may be regarded as essential". 5

Επίσης το ίδιο θέμα εξετάστηκε στην υπόθεση *Adronicos Nicola v. The Republic* (1987) 3 C.L.R. 586. Το ερώτημα ως προς τη φύση της παρατυπίας (irregularity) είναι πραγματικό και εξαρτάται από τα ιδιαίτερα περιστατικά κάθε υπόθεσης. Αλλά το αποφασιστικό κριτήριο γι' αυτό το θέμα είναι κατά πόσον η παρατυπία (irregularity) επηρεάζει την ουσία της προσφοράς ή όχι. 15

Στην παρούσα υπόθεση το ενδιαφερόμενο πρόσωπο καθόρισε την προσφορά του βιολογικού σταθμού στο ποσό των ΛΚ40,000.- και σε μεταγενέστερο στάδιο συμπλήρωσε την ανάλυση της προσφοράς. Επίσης, τα εξαρτήματα των θυρών και των παραθύρων εάν δεν ήταν ικανοποιητικά δεν θα απαιτείτο ποσό μεγαλύτερο των ΛΚ50,000.για αντικατάστασή τους με άλλα που θα ικανοποιούσαν. 20

Δεν έχω καμιά αμφιβολία ότι οι ανωτέρω παρατυπίες δεν είναι ουσιώδεις και επομένως δεν επηρεάζουν την ουσία της προσφοράς. 25

Έχω καταλήξει στο συμπέρασμα, ότι με όλα τα πιο πάνω δεδομένα, ορθά οι καθ' ων η αίτηση άσκησαν τη διακριτική τους εξουσία και το τεκμήριο της νομιμότητας παραμένει ακλόνητο. Η προσβαλλόμενη πράξη λήφθηκε νόμιμα και ορθά με σωστή ενάσκηση των εξουσιών που είχαν οι καθ' ων η αίτηση και, αφού λήφθηκαν υπόψη όλα τα σχετικά γεγονότα και περιστατικά της υπόθεσης. 35

Οι αιτητές δεν απόδειξαν κανένα λόγο ακυρότητας και κατά συνέπεια η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς διαταγή για έξοδα.

*Η προσφυγή απορρίπτεται
χωρίς έξοδα.* 40